

סֵדֵר

תּוֹסֶפֶת א יוֹמִית

בְּהַגְהָה חֲדָשָׁה לְפִי גִסְחָאוֹת מְדִיקוֹת וּבִנְקוּד מְלֵא

כְּפִי תַקְנַת וְהַדְרַכַּת

מֶרֶן מוֹחֲרָא"ש שְׁלִיט"א

הַלְמוּד לְשִׁבּוּעַ פְּרִשֶׁת וְאַתְחַנֵּן (ז' אָב - יג אָב)

כָּלֵאִים (ד-ה) שְׁבִיעִית (א-ה)

יוֹם רֵאשׁוֹן - ז' אָב - כָּלֵאִים פָּרַק ד', עֲמוּד ב

יוֹם שֵׁנִי - ח' אָב - כָּלֵאִים פָּרַק ה', עֲמוּד ז

יוֹם שְׁלִישִׁי - ט' אָב - שְׁבִיעִית פָּרַק א', עֲמוּד יב

יוֹם רְבִיעִי - י' אָב - שְׁבִיעִית פָּרַק ב', עֲמוּד טז

יוֹם חֲמִישִׁי - יא אָב - שְׁבִיעִית פָּרַק ג', עֲמוּד כד

יוֹם שִׁישִׁי - יב אָב - שְׁבִיעִית פָּרַק ד', עֲמוּד כט

יוֹם שֶׁבֶת - יג אָב - שְׁבִיעִית פָּרַק ה', עֲמוּד לו

יום ראשון, ז' אב

מִסְכַּת פְּלָאוּם פֶּרֶק רְבִיעִי

א. רבן גמליאל ובית דינו התקינו: שיהיו מרחיקין ארבע אמות מעקר גפנים ולשדה. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ורחבה ארבעה – בטל ארבע אמות שבפרם. העושה מחיצה לגפן גבוהה עשרה ורחבה ארבעה – בטל ששה טפחים שבגפן. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ואינה רחבה ארבעה – לא בטל ארבע אמות שבפרם. העושה מחיצה לפרם גבוהה עשרה ואין רחבה ארבעה – לא בטל ששה טפחים שבגפן:

ב. בכל עושין מחיצה, באבנים ובמחצלות, בקשים ובקנים ובקולחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיפנם הגדי. רבי אליעזר אומר: רעפים שהעביר על גבי חריץ – הרי הרעפים כמחיצה, ובלבד שלא יהא בינו לבין חברו

במלואו. רבי יהודה אומר: קנים שהעבירו על גבי חריץ – הרי הקנים במחיצה צריך שלא יהא בין קנה לחברו שלשה מופחים כדי שיכנס הגדי. רבי יוסי אומר: אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה – מתר:

ג. נמצאת אומר, שלש מדות במחצה. כל שפחות משלשה – צריך שלא יהא בינו לחברו שלשה מופחים כדי שלא יכנס הגדי. וכל שהן שלשה, משלשה עד ארבעה – צריך שלא יהא בינו לבין חברו במלואו, כדי שלא יהו פרוצות כבנין. היו יתרות על בנין, אף כנגד הבנין – אסור. כל שהן ארבעה, מארבעה ולמעלה – צריך שלא יהא בינו לבין חברו במלואו, כדי שלא יהא פרוץ בעומד. אם הפרוץ מרבה על העומד, כנגד העומד – מתר, כנגד הפרוץ – אסור. אם היה עומד מרבה על הפרוץ, אף כנגד הפרוץ – מתר. ובלבד שלא תהא פרצה יתרה על עשר אמות. אם היו קנים מדוקרנין ועשה להם פאה מלמעלה, אפלו יתרה על עשר אמות – מתר:

ד. כָּל מְחִיצָה שֶׁעֲשׂוּיָה לְשָׁתֵי וְאִין עֲשׂוּיָה עֶרֶב, עֶרֶב וְאִין עֲשׂוּיָה לְשָׁתֵי – הָרִי זֶה מְחִיצָה. רַבֵּי יוֹסֵי בְּרַבִּי יְהוּדָה אָמְרַם: אִין מְחִיצָה אֵלָּא עַד שֶׁתְּהֵא עֲשׂוּיָה לְשָׁתֵי וְעֶרֶב. מַעֲשֵׂה שֶׁהֲלֹךְ רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ אֵצֶל רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בְּכַפֵּר עֲזוּזִי, הִרְאָהוּ גִפְוֹן שֶׁמִּדְּלָה עַל מְקַצֵּת תְּאֲנָה, אָמַר לוֹ: מַה אֲנִי לְהִבִּיא זֶרַע תַּחַת הַמּוֹתָר? אָמַר לוֹ: מוֹתָר, שְׂאִין אָדָם מְבַטֵּל תְּאֲנָתוֹ מִפְּנֵי גִפְוֹן. הֶעֱלָהוּ מִשָּׁם לְבֵית הַמְּגֻנִים¹, וְהִרְאָהוּ גִפְוֹן שֶׁמִּדְּלָה עַל מְקַצֵּת קוֹרָה וְבוֹ סֶדֶן שֶׁל שְׁקָמָה וְבוֹ קוֹרוֹת הִרְבָּה, אָמַר לוֹ: תַּחַת קוֹרָה זֶה – אָסוּר, וְהַשְּׂאָר – מוֹתָר, שְׂאֲנִי רוֹאָה שְׁכָל קוֹרָה וְקוֹרָה בְּאֵילָן – אֵילָן בְּפָנֵי עֲצָמוֹ. רַבִּי יִשְׁמַעֵאל בֶּן אֶלְעָזָר אָמְרַם: אִם הָיָה מִפְּסִיק בֵּין קוֹרָה לְחִבְרָתָהּ – בְּאֵלוֹ אֵילָן אֶחָד:

ה. אֵלוֹ הֵן פְּסִקֵי עָרִים: עָרִים שֶׁחֶרֶב אֲמַצְעוּ, וְנִשְׁתִּירוּ בּוֹ חֵמֶשׁ גִּפְנָנִים מְכָאֵן וְחֵמֶשׁ גִּפְנָנִים מְכָאֵן, אִם אִין שָׁם שְׁמוֹנָה אַמּוֹת – לֹא יָבִיא זֶרַע לְשָׁם. אִם הָיוּ שָׁם שְׁמוֹנָה אַמּוֹת וְעוֹד – נוֹתְנִין לוֹ עֲבוּדָתוֹ וְזוֹרַע אֶת הַמּוֹתָר. בְּמַה הוּא יְעוּדִ? אֶחָד מִשְׁשָׁה טְפָחִים בְּאַמָּה:

¹ בַּמְשֻׁנּוֹת (פְּלָאִים ג, ד): 'הַמְּגֻנִיה'.

ו. העושה מחיצה לפרם גבוה עשרה ואין רחבה ארבעה – לא בטל את ארבע אמות שבפרם. העושה מחיצה לגגן, גבוה עשרה ואינה רחבה ארבעה – לא בטל ששה טפחים שבגגן:

ז. זמורה של גגן שהיתה מדלה על גבי תבואה, אפלו היא מאה אמה – כל הגגן אסורה, היא ופרותיה. תבואה שנטעה תחת הגגן – מחזור ואינו מקדש. הגגנים והירקות שנוטין לתוך הגגן, אבא שאול אומר, רבי עקיבא אומר: יחזור. וכן עזאי אומר: יספר:

ח. היו שרשין יוצאין בתוך ארבע אמות שבפרם – הכל מודים שיעקר. שרשי פאה יוצאין בתוך ארבע אמות שבפרם, אפלו למטה משלשה טפחים – מתר:

ט. המבריד את הגגן בארץ, ואין על גביו עפר, אלא כל שהוא – מתר לזרע מכאן ומכאן, ואסור לזרע על גביו. היה על גביו עפר שלשה טפחים – מתר לזרע על גביו. רבן שמעון בן גמליאל אומר, בית שמאי אומרים: עשרה טפחים, ובית הלל אומרים: ששה טפחים. הברכה שבסלע, אף על פי שאין עפר

על גִּבּוֹ אֵלֶּא שְׁתֵּי אֲצַבְּעוֹת – מִתָּר לְזַרְעַ עַל גְּבִהָ; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יוֹסֵי אוֹמֵר: שְׁלֹשׁ אֲצַבְּעוֹת:

י. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: תְּבוּאַה שְׁהַשְּׂרִישָׁה – הָרִי זֶה
אֲסוּרָה וּמְקַדְּשֵׁת וּמְתַקְּדֵשֶׁת. גְּפָנִים שְׁהַשְּׂרִישוּ – הָרִי אֵלֶּו
אֲסוּרִין וּמְקַדְּשִׁין, אֲבָל אִין מְתַקְּדֵשִׁין עַד שְׁיַעֲשׂוּ כְּפֹל הַלָּבָן.
מְקַצְּתֵם עָשׂוּ כְּפֹל הַלָּבָן, וּמְקַצְּתָן לֹא עָשׂוּ, אֵת שְׁעָשׂוּ כְּפֹל
הַלָּבָן – אֲסוּרִין, וְאֵת שְׁלֹא עָשׂוּ כְּפֹל הַלָּבָן – מְתָרִין:

יא. הַמַּעֲבִיר עֲצִיץ נְקוּב בְּכָרֶם, אִם הוֹסִיף מֵאֲתִים – אֲסוּר,
אֲבָל אִין מְתַקְּדֵשׁ עַד שְׁיַנְיְהֶנּוּ תַּחַת הַגֶּפֶן. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר:
אִין בֵּין עֲצִיץ נְקוּב לְשִׁאִינוֹ נְקוּב, אֵלֶּא הַכֶּשֶׁר זְרָעִים בְּלֶבֶד:

יוֹם שְׁנִי, ח' אָב

מִסֻּבַּת בְּלָאִים פֶּרֶק חֲמוּשִׁי

א. בלתי הכרם – מתרין משום גזל, ופטורין מן הפעשור. בלתי זרעים – אסורין משום גזל, והיבין בפעשורות:

ב. סוס שילדה מין חמור – מתר עם אמו. ואם היתה אביו חמור – אסור עם אמו. חמור שילדה מין סוס – מתר עם אמו. רחל שילדה מין עז – מתר עם אמו. אם היתה אביו עז – אסור עם אמו. עז שילדה מין רחל – מתר עם אמו. אם היתה אביו רחל – אסור עם אמו, ואין קרב לגבי מזבת. כוי – מטילין עליו שני חומרין:

ג. אין קושרין את הסוס לצדי תקרון, ולא לאחר תקרון. ולא את הלכדקים לגמלים. רבי מאיר מתיר. אם היו מסיעין בירידה ובעליה – הכל מודים שהוא אסור:

ד. לא יקשר סוס לפרד, ופרד לחמור, וחמור לערוד, מפני שמנהגין זה את זה. אם עשה בן – רבי מאיר מחיב, וחכמים פוטריין. רבי יהודה אומר: בנני סוסה ובנני חמורה – אסורין זה עם זה. וחכמים אומרים: כל הפרדות מין אחד הן. אפי תבבלי אומר: אסור לרכב על גבי הפרדה מקל וחומר, ומה אם במקום

שִׁמְרָתָהּ לְלִבְשׁ שְׁנֵי חֲלוּקוֹת בְּאֶחָד – הֲרֵי הוּא אָסוּר בְּתַעְרוּבֵתָהּ,
מְקוֹם שֶׁאָסוּר לְנַהֵג שְׁתֵּי בְּהֵמוֹת – אֵינּוּ דִּין שֶׁיְהִי אָסוּר
בְּתַעְרוּבֵתָהּ! אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי הוּא אוֹמֵר (מְלָכִים-א א, ג):
”וְהִרְבַּתְּם אֶת שְׁלֹמֹה בְּנֵי עַל תִּפְרָדָה אֲשֶׁר לִי וְהוֹרַדְתֶּם אֹתוֹ
אֶל גְּחוּזִין”. אָמַר לָהֶן: אֵינּוּ מְשִׁיבִין מִתְּקוּעָה². אָמְרוּ לוֹ: הֲרֵי הוּא
אוֹמֵר (מְלָכִים-א טו, ח): ”אֲשֶׁר עָשָׂה דָּוִד אֶת הַיִּשָּׁר בְּעֵינֵי ה' וְלֹא
סָר מִכָּל אֲשֶׁר צִוָּהוּ כָּל יְמֵי חַיָּו רַק בְּדַבַּר אוֹרְיָה הַחֲתָנִי”:

ח. כָּלָב – מִיֵּן חֵיָה, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: מִיֵּן בְּהֵמָה. מִהַ הִפְרָשׁ
בֵּין רַבִּי מֵאִיר וְחֲכָמִים? אֶלְא: שְׁחֵכוֹתַב חֵיָתוֹ לְבָנּוֹ, רַבִּי מֵאִיר
אוֹמֵר: כָּתַב לוֹ כָּלָב. וְחֲכָמִים אוֹמְרִים: לֹא כָתַב לוֹ כָּלָב. הַפּוֹתַב
בְּהֵמָתוֹ לְבָנּוֹ, רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר: לֹא כָתַב לוֹ כָּלָב. וְחֲכָמִים
אוֹמְרִים: כָּתַב לוֹ כָּלָב. כָּלָב כּוֹפְרֵי – מִיֵּן חֵיָה:

ו. הִירוּדִין וְהַנְּעֻמוֹת – הֲרֵי הֵן כְּעוֹפוֹת לְכָל דְּבַר. וְאֵין בְּהֵמָה
טְמֵאָה יוֹלְדֵת מִן טְהוֹרָה, וְלֹא טְהוֹרָה מִן טְמֵאָה, וְלֹא גִפְתָּה מִן
דְּקָה, וְלֹא דְקָה מִן גִּפְתָּה, וְלֹא אָדָם מִן כֶּלֶן, וְלֹא כֶּלֶן מִן אָדָם. כָּל

² פְּרוּשׁ: מִן הַמְּלָכוֹת. וַיֵּשׁ אוֹמְרִים: שֶׁחֲפֻנָּה עַל עִירָא רַבּוּ שֶׁל דָּוִד שֶׁהָיָה מַעִיר תְּקוּעָה.

שׁוּיֵשׁ בַּיֵּשׁוּב - יֵשׁ בַּמִּדְבָּר. הִרְבֵּה יֵשׁ בַּמִּדְבָּר מֵה שְׁאִין בַּיֵּשׁוּב.
כֹּל שׁוּיֵשׁ בַּיִבְשָׁה - יֵשׁ בַּיָּם. הִרְבֵּה יֵשׁ בַּיָּם מֵה שְׁאִין בַּיִבְשָׁה.
אֵין מִיֵּן חִלְדָּה בַּיָּם:

ז. הַחֹסֶם אֶת הַפֶּרֶה, וְהַמְזוּג אֶת הַכִּלְאִים - פְּטוּר, שְׁאִין לָךְ
שֶׁהוּא חֵיב אֵלָא הַנּוֹהֵג וְהַמְנַהֵג בְּלִבָּד:

ח. צָמֵר הַגְּמֵלִים וְצָמֵר הִרְחֵלִים שְׁטָרְפָן זֶה עִם זֶה, אִם הָרֵב מִן
גְּמֵלִים - מִתֵּר. בַּמָּה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁטָרְפָן זֶה בְּזֶה
וְהִבִּיא פְּשִׁתָּן בֵּינֵיהֶם. אֲבָל הָעוֹשֶׂה חֲלוּק שְׂכוּלֵל צָמֵר הַגְּמֵלִים
וְכוּלֵל צָמֵר הָאֲרָנְבִים, וְאָרַג בּוֹ חוּט אֶחָד שֶׁל צָמֵר בְּצַד זֶה,
וְחוּט אֶחָד שֶׁל פְּשִׁתָּן בְּצַד זֶה - אָסוּר. בְּגֵד שׁוּיֵשׁ בְּרֵאשׁוֹ אֶחָד
בְּלָאִים - לֹא יִתְכַפֶּה בְּצַד הַשְּׁנַי, אִף עַל פִּי שְׁהַכִּלְאִים מִנְחָה
בְּאֶרְץ:

ט. חֲלוּק שֶׁל צָמֵר שֶׁנִּפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל פְּשִׁתָּן, וְשֶׁל פְּשִׁתָּן
שֶׁנִּפְרָם וּפְרָפוּ בְּחוּט שֶׁל צָמֵר - אֵין בּוֹ מִשׁוּם בְּלָאִים, וְאֵין
יּוֹצְאִין בָּהֶם בְּשִׁבְתָּ. תִּפְרָן - אָסוּרִין מִשׁוּם בְּלָאִים, וְיּוֹצְאִין בָּהֶן
בְּשִׁבְתָּ:

י. לֹבֵשׁ אָדָם שְׁתֵּי חֻלְקוֹת שֶׁל צָמֹר וְשֶׁל פְּשֻׁתָן זוֹ עַל גַּב זוֹ, אִם עַל פִּי שֶׁפְּנֵדָתוֹ חֲגוּרָה עָלָיו מִבְּחוּץ, וּבְלִבּוֹ שֶׁלֹּא יִתֵּן אֶת הַמְּשִׁיחָה וְיִקְשֹׁר בֵּין שְׁתֵּי כַתְּפָיו. בְּלֵאָרֵי נָשִׁים – אֵין בְּהֵן מְשׁוּם בְּלֵאָים. תְּפָרֶן – מְקַבְּלוֹת הַטְּמֵאָה וְאַסוּרוֹת מְשׁוּם בְּלֵאָים. מְטַפְּחוֹת תְּבָה – אֵין בְּהֵן מְשׁוּם בְּלֵאָים. מְטַפְּחוֹת יָדַים, וּמְטַפְּחוֹת סְפָרִים, וּמְטַפְּחוֹת סְפוּג – אֵין בְּהֵם מְשׁוּם בְּלֵאָים. רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אָמַר; דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אָמַר, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר מֵתִיר, וְחֻכְמַיִם אוֹסְרִין:

יא. לֹא יִתֵּן אֶת הַמְּרֻדְעַת עַל כַּתְּפוֹ אֲפִלּוֹ לְחוּצֵיָה עָלֶיהָ אֶת הַזֹּבֵל. וְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בְּרַבִּי שְׁמַעוֹן מֵתִיר. בְּגָד שֶׁאֵבֵד בּוֹ בְּלֵאָים – לֹא יִמְכְּרֵנוּ לְנִכְרֵי, וְלֹא יַעֲשֶׂנוּ מְרֻדְעַת לְחֻמּוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אָמַר: לֹא יַעֲשֶׂה הַיָּמֵנוּ טְלָאֵי לְבָגָד אִימְרָא הַמְּפָרְסָמַת. אֲבָל יַעֲשֶׂה הַיָּמֵנוּ תְּכָרִיף לַמַּתִּים:

יב. כִּפָּה שֶׁל צָמֹר שֶׁנִּתְּנוּ בַּפְּשֻׁתָן – מֵתֵר. עֲשֵׂה שְׁנֵי רֵאשִׁי בְּצַד אֶחָד – אָסוּר. צָמֹר שֶׁנִּתְּנוּ בַּפְּשֻׁתָן לְהִיּוֹת אוֹרֵג עָלָיו – הָרִי זֶה אָסוּר, שֶׁבְּשַׁעָה שֶׁהוּא אוֹרֵג הִיָּה נְטוּת. אָמַר רַבִּי

שמעון בן אלעזר: למה נקרא שמו שעמנו? מפני שמליו את
אביו שבשמים עליו:

יג. רבי חנניה בן גמליאל אומר: לא יקשר סרק של צמר ושל
פשתן לחגור בו את מתניו, אף על פי שהרצועה באמצע.
הפוקרית והציפה – אין בהם משום פלאים. ואם תפרן –
מקבלין טמאה ואסורין משום פלאים. פשתן שצבעו בחרת –
לא ימפרנו לנכרי, ולא יעשנו אימרא לפשתן המפרסמת.
בכרים ובכסתות – הרי זה מותר:

יד. אספלנית מלונמא ורטיה – אין בהן משום פלאים. הפת,
והבהמה, והאהליו, והאפסלים, והאסטמא, וקלע, ווילון, ובגדי
בהנים, ובגדי בהן גדול – אין בהן משום פלאים. בגדי בהן
גדול, היוצא בהן למדינה – תיב. ובמקדש, בין לשרת ובין
שלא לשרת – פטור, מפני שהן ראויין לעבודה:

יום שלישי, ט' אב

מסכת שביעית פרק ראשון

א. שלשה אילנות בתוך בית סאה – הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן ממטע עשרה לבית סאה; דברי רבי מאיר ורבי יהודה. ורבי יוסי ורבי שמעון אומרים: אין חורשין להם אלא צרפן. כמה רוח היא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כדי שיהא בקר עובר בכליו. רבן גמליאל ובית דינו התקינו: שיהו מתרין בעבודת הארץ עד ראש השנה:

ב. אילן העומד בבית קבים, ושנים העומדים בבית ארבע קבים – אין חורשין להם אלא צרפן. שלשה אילנות של שלשה בני אדם, אילנות של אחר, והשדה של אחר, אף על פי שבעל השדה חורש מפני צרף שדהו – הרי זה מתר. זקנה שהיא

נראית בנטיעה - בנטיעה. נטיעה שהיא נראית בזקנה - בזקנה. מה בין זקנה לנטיעה? זקנה - עד עצרת. נטיעה - עד ראש השנה. זקנה - מעין שלשה, ונטיעה - מעין עשר. ושדה קנים - גדון בנטיעה:

ג. שלשה קשואין שלשה דלועין וארבע נטיעות - הרי אלו מצטרפין, וחורשין כל בית סאה בשבילן. ובלבד שתהא מטעתן עשרה לבית סאה. פמה רוח יהא ביניהן? רבן שמעון בן גמליאל אומר: כל שתחתיו וחוצה לו - מלא צמד וכליו:

ד. איזו היא נטיעה? רבי יהושע אומר: בת חמש, בת שש, בת שבע. אומר רבי: מפני מה אמרו בת חמש בת שש ובת שבע? אלא גפנים - בני חמש, תאנים - בני שש, וזיתים - בני שבע:

ה. מוכרין ומוציאין זבלים ערב שביעית מישׂראל החשוד על השביעית. ומן הנכרי ומן הכותי, אפלו בשביעית - מתר. עד מתי מתר לזבל? כל זמן שמתר לחרש - מתר לזבל:

ו. מִשְׁקִין אֶת הַנְּטִיעוֹת – עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. רַבֵּי יוֹסֵי בֶּן בִּיפְרָא
אוֹמֵר מִשׁוּם רַבֵּי אֱלִיעֶזֶר: בֵּית שְׁמַאי אוֹמְרִים: מִשְׁקָה עַל הַנּוֹף
וְיֵרֵד עַל הָעֶקֶר. בֵּית הִלֵּל אוֹמְרִים: עַל הַנּוֹף וְעַל הָעֶקֶר. אָמְרוּ
בֵּית הִלֵּל לְבֵית שְׁמַאי: אִם אַתָּה מֵתִיר לוֹ מִקְצָתוֹ – תִּתֵּיר לוֹ
אֶת הַכֹּל. אִם אֵין אַתָּה מֵתִיר לוֹ הַכֹּל – אַל תִּתֵּיר לוֹ מִקְצָת:

ז. וּמְכַוְּנִין אֶת הַנְּטִיעוֹת עַד רֵאשׁ הַשָּׁנָה. רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר: אִם
הָיוּ מְפֹרְכּוֹת לְפָנַי שְׁבִיעִית – נֹטְלִין אֹפֶּן בְּשִׁבְעִית. אֵלּוּ הֵן
עוֹגְיוֹת, אֵלּוּ בְּדִידִין שְׁבַעֶקֶרִי אֵילָנוֹת. מוֹתְרִין וּמִשְׁמֹטִין בְּקָנִים.
מְקוֹם שֶׁנֶּהְגּוּ לִוְתֵּר וּלְשִׁמֶשׁ לְפָנַי הֶחָג – מוֹתְרִין וּמִשְׁמֹשִׁין לְפָנַי
הֶחָג. לְאַחַר הֶחָג – מוֹתְרִין וּמִשְׁמֹשִׁין לְאַחַר הֶחָג:

ח. פָּנֵי עֶרֶב שְׁבִיעִית שֶׁנִּכְנְסוּ לְשִׁבְעִית – רַבֵּי יְהוּדָה אוֹמֵר:
מְקוֹם שֶׁנֶּהְגּוּ לְסוּף – אֵין סָכִין מִפְּנֵי שֶׁהִיא עֲבוּדָה. מְקוֹם שֶׁלֹּא
נֶהְגּוּ לְסוּף – סָכִין. וְשֶׁל שְׁבִיעִית שֶׁיֵּצְאוּ לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית – הַכֹּל
שׁוֹיֵן שְׂאִין סָכִין אוֹתָן, וְאֵין מְקַנְחִין אוֹתָן. וְכֵן הָיָה רַבֵּי יְהוּדָה
אוֹמֵר: הַלּוֹקָה פָּגִים מִחֲבֵרוֹ בְּשָׂאֵר שְׁנֵי שָׁבוּעַ, אֹפֶּן בְּמְקוֹם

שְׁנֵהֲגוּ לְסוּף – סְכִין. לֹא יִקְנֶה שָׂרָף בְּעֶקֶר, מִפְּנֵי שְׁמִתְרִין. אֲבָל
מִקְנָחוּ בְּעֵלִין:

ט. תֵּאֲנֶה שְׁנֵתְקַלְפָּה – אֵין טוֹחִין אוֹתָהּ בְּטֵיט, שְׁהִיא
מְלֹאכְתָּה. אֵין תּוֹלִין תְּחוּמִין בְּתֵאֲנָה, וְאֵין מְרַפִּיבִין בְּתֵאֲנָה,
מִפְּנֵי שְׁהִיא עֲבוּדָה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: בַּמוֹעֵד –
צוֹרְרוּ, בְּשַׁבְּעִית – הוֹפְדוּ:

י. סוֹקְרִין אֵת הָאֵילָן בְּסִקְרָא, וְטוֹעֲנִין אוֹתוֹ בְּאֲבָנִים, וְאֵין
חוֹשֵׁשׁ לֹא מְשׁוּם שְׁבִיעִית וְלֹא מְשׁוּם דְּרָכֵי הָאֲמוּרִי. מְסַלְקִין,
מְקַנְצִין, מְקַטְפִּין³, מְסַתְּיִין⁴, וּמְצַדִּדִין⁵, וּמְגַמְזִין – עַד רֹאשׁ
הַשָּׁנָה, וְנוֹטֵל אֵת הַרוֹאֶה. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: אֵין
אוֹכְלִין אֵת הַפְּגִים בְּשַׁבְּעִית:

³ כֵּל אֵלּוּ חָם לְשׁוֹנוֹת שֶׁל סְלוּק הַקּוֹצִים מִהַשָּׂדֶה בְּשַׁבְּעִית.

⁴ נְקוּי הָאֲבָנִים.

⁵ שְׁמִתְקָנִים אֵת הַמְּצַר וְהַצַּד.

יא. הוֹרְשִׁין שְׂדֵה בַּיִת הַשְּׁלֵחִין, וּמְשַׁקֵּין אוֹתָן שְׁלֹשִׁים יוֹם לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. רַבִּי אֹמֵר: עַד לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה שְׁלֹשָׁה יָמִים כְּדֵי שְׂיֻטַּע וַיִּשְׂרִישׁ:

יב. אֵין בּוֹדְקִין אֶת הַזֵּרְעִים בְּאֶדְמָה בְּגִלְלִים וּבְעֶצִיץ. אֲבָל דּוֹבְקִין אוֹתָם בְּגִלְלִים וּבְעֶצִיץ, וּמְשַׁרִּין מִשְׁבִּיעֵית לְמוֹצָאי שְׁבִיעֵית. וּמְקַיְמִין אֶת הָעֲלוּיִם⁶ שְׁבַגְגַּ, אֲבָל אֵין מְשַׁקֵּין אוֹתָן:

יוֹם רְבִיעִי, י' אָב

מִסְפַּת שְׁבִיעֵית פְּרָק שְׁנִי

א. מְרַבִּיצִין שְׂדֵה בְּעָרֵב שְׁבִיעֵית כְּדֵי שְׁתַּעֲלֶה יְרֻקוֹת בְּשְׁבִיעֵית. וְלֹא עוֹד: אֵלֶּא אִם בְּשְׁבִיעֵית, וּמְרַבִּיצִין אוֹתָהּ כְּדֵי שְׁתַּעֲלֶה יְרֻקוֹת לְמוֹצָאי שְׁבִיעֵית:

⁶ מִין פְּרִי

ב. בצלים שזכננסו מערב שביעית לשביעית, או שיצא משביעית למוצאי שביעית - מרביצין עליהן מים כדי שיהו נוחין לעקר. הלויף שהעלה תמרות בשביעית - לא יפלו הימנו בשביעית מפני מראית העין:

ג. הנוטע והמכריד והמרכיב שלשים יום לפני ראש השנה - עלתה לו שנה, ומתן לקימן בשביעית. פחות מכן - לא עלתה לו שנה, ואסור לקימן בשביעית. פרות נטיעה זו - אסורין עד חמשה עשר בשבט. אם ערלה - ערלה. אם רבעי - רבעי:

ד. אמר רבן שמעון בן גמליאל: לא נחלקו בית שמאי ובית הלל על הגמור - שהוא לשעבר. ועל שלא הניין - שהוא לעתיד לבוא. על מה נחלקו? על התורמל, שבית שמאי אומרים: לשעבר, ובית הלל אומרים: לעתיד לבוא.

ה. פול המצרי שזנע ממנו מים שלשים יום לפני ראש השנה - מתעשר לשעבר ומתן לקימן בשביעית. ואם לאו - אסור לקימן בשביעית, ומתעשר לשנה הבאה. בפה דברים אומרים? בשל שקיא. אבל בשל בעל - שזנע הימנו שתי מרבעות:

דְּבָרֵי רַבִּי מֵאִיר. וְחֻכְמִים אֲמוּרִים: שְׁלֹשׁ. רַבִּי יוֹסֵי בֶן בִּיפֹר
אָמַר מִשּׁוּם רַבִּי שְׁמַעוֹן שְׁזוּרִי: בְּפֹה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזֶמֶן
שְׁזָרְעוּ לְיֶרֶק וְחָשַׁב עָלָיו לְזָרְעוֹ. אָבֵל אִם זָרְעוּ מִתְחִלָּה לְזָרַע,
וּמִקְצֵתָן הַשְּׂרִישׁ לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה, וּמִקְצֵתָן הַשְּׂרִישׁ לְאַחַר
רֹאשׁ הַשָּׁנָה – אֵין מְעַשְׂרִין מִזֶּה עַל זֶה, אֶלֶּא בּוֹנִם גָּרְנוּ לְתוֹכוֹ
וּמְעַשֵּׂר הֵימְנוּ עָלָיו. נִמְצָא מְעַשֵּׂר מִן הַחֲדָשׁ עַל הַחֲדָשׁ, וּמִן
הַיָּשׁוֹן עַל הַיָּשׁוֹן.

ו. מְעַשֵּׂר עָנִי וּמְעַשֵּׂר שְׁנֵי לְפִי חֶשְׁבוֹן – נוֹטֵל אֶת הָעֵישׂוֹר
וְעוֹשֶׂה אוֹתוֹ מְעַשֵּׂר⁷, וּפּוֹדֶה אוֹתָהּ, וְעוֹשֶׂה אוֹתָהּ מְעַשֵּׂר עָנִי.
אִם זָרְעוּ מִתְחִלָּה לְזָרַע וְיֶרֶק, אוֹ שְׁזָרְעוּ לְזָרַע וְחָשַׁב עָלָיו לְיֶרֶק,
זָרְעוּ – מִתְעַשֵּׂר לְשַׁעֲבֵר, וְיֶרֶקוּ – מִשְׁעֵת לְקִיטָתוֹ. נִמְצָא
אֲמֵר, יֵשׁ מִדּוֹת בְּפוֹל הַמִּצְוִי: זָרַע לְזָרַע – מִתְעַשֵּׂר לְשַׁעֲבֵר.
וְזָרַע לְיֶרֶק – מִתְעַשֵּׂר לְעֵתִיד לְבוֹא. זָרַע לְזָרַע וְלְיֶרֶק, אוֹ שְׁזָרַע
לְזָרַע וְאַחַר כֵּן חָשַׁב עָלֶיהָ לְיֶרֶק – מְעַשֵּׂר מִיֶּרֶקוּ עַל זָרְעוֹ
וּמִזָּרְעוֹ עַל יֶרֶקוֹ. בְּשִׁלְקֵט לִפְנֵי רֹאשׁ הַשָּׁנָה. אָבֵל אִם לְקַט
לְאַחַר רֹאשׁ הַשָּׁנָה – זָרְעוּ מִתְעַשֵּׂר לְשַׁעֲבֵר, וְיֶרֶקוּ בְּשַׁעֲת

⁷ פְּרוּשׁ: מְעַשֵּׂר שְׁנֵי.

לקיטתו. בפשהביא שליש לפני ראש השנה. אבל הביא לאחר ראש השנה, בין זרעו בין ירקו - מתעשר לבוא. זרע לזרע, וחשב עליו לירק - באה במחשבה. זרע לירק וחשב עליו לזרע - לעולם אין מחשבת זרע חלה עליו, אלא אם בן מנע ממונה שלש מרביות. עשה בלן קצצן גמורין לפני ראש השנה, זרעו - מתעשרת לשעבר, וירקו - בשעת לקיטתו. לא עשה קצצן - צובר לתוכו, ונמצא מעשר מזרע על ירק ומירקו על זרעו. השבת והבוסבר שזרעו לירק, אף על פי שהשרישו לפני ראש השנה ולקטן לאחר ראש השנה, בשעת לקיטתו - עישורו. ומתעשרין מזרעו על ירקו ומירקו על זרעו. ואם הביאו שליש לפני ראש השנה זרעו מתעשר לשעבר וירקו בשעת לקיטתו. השבת שזרע לזרע - מתעשרת זרע, ופטורה זירין וירק. זרעה

יֶרֶק – מִתְעַשֵּׂר זֶרַע וְיֶרֶק. (וִזְרִין⁸, וּפְטוּר). זֶרַעַה זִירִין – מִתְעַשֵּׂר
זֶרַע וְיֶרֶק וִזְרִין⁹.

ז. כֹּל יֶרֶקוֹת שְׁזֹרְעוּ לְזֶרַע – בְּמִלָּה דַּעְתּוֹ. יֶרֶקוֹן – חֵיב, וְזֹרְעוֹן –
פְּטוּר. הַתְּבוּאָה וְהַקְּטָנִיּוֹת שְׁזֹרְעוּ לְזֶרַע – בְּמִלָּה דַּעְתּוֹ. זֶרַעוֹן –
חֵיב, וְיֶרֶקוֹן – פְּטוּר. הַפּוֹל וְהַשְּׁעוּרִין וְהַתְּלָתוֹן שְׁזֹרְעוּ לְיֶרֶק –
בְּמִלָּה דַּעְתּוֹ. זֶרַעוֹן – חֵיב, וְיֶרֶקוֹן – פְּטוּר. הַשְּׁחָלִים וְהַגְּרָגִיר
שְׁזֹרְעוּ לְזֶרַע – מִתְעַשֵּׂרִין זֶרַע וְיֶרֶק. זֶרַע לְיֶרֶק – מִתְעַשֵּׂרִין יֶרֶק
וְזֶרַע:

ח. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אָמַר: בְּצָלִים הַקִּיצוֹנִין שָׂרְבָצוֹן לִפְנֵי
רֹאשׁ הַשָּׁנָה – מִתְעַשֵּׂרִין לְשַׁעֲבֵר וּמִתְרִין בְּשָׁבִיעִית. וְאִם לֹא
– אֲסוּרִין בְּשָׁבִיעִית, וּמִתְעַשֵּׂרִין לְשָׁנָה הַבָּאָה. הִיתָה שְׁנֵיהָ
וְנִכְנְסָה שְׁלִישִׁית – אֵין מוֹדְכִין, וְאֵין מוֹנְעִין מִהֶן מִים, כְּדִי
שְׁיִהָא מַעֲשֵׂר שְׁנֵי. הִיתָה שְׁלִישִׁית וְנִכְנְסָה רְבִיעִית – מוֹדְכִין

⁸ גְּבַעוּלִין – קָנִים.

⁹ בִּ'חֻזוֹן וְחֻזְקָא' גָּרַם לִפִּי גְרַמְתַּת הִירוּשָׁלַיִם (מַעֲשָׂרוֹת סוֹף פֶּרֶק ד'): זֶרַעוֹ לְזֶרַע – מִתְעַשֵּׂרֵת
זֶרַע וְאִינָה מִתְעַשֵּׂרֵת יֶרֶק. זֶרַעַה לְיֶרֶק – מִתְעַשֵּׂרֵת זֶרַע וְיֶרֶק וְאִינָה מִתְעַשֵּׂרֵת זִירִין. זֶרַעַה
לְזִירִין – מִתְעַשֵּׂרֵת זֶרַע וְיֶרֶק וִזְרִין.

ומזנעין מהן, כדי שיהא מעשר עני. ומתר לדכון ברקל. וכן כל אדם נוהגין:

ט. כל ירקות שהוקשו לפני ראש השנה - מתר לקימן בשביעית. אם היו רפין - אסור לקימן בשביעית מפני מראית העין. אין מחיבין אותו לשרש את הלוח, אלא מניחן כמות שהיא. אם צומח למוצאי שביעית - מתר. אין מחיבין אותו לשרש את הקונדס, אבל גזוזה בעלים. אם צמחה למוצאי שביעית - מתרת:

י. התבואה והקטניות שהביאו שלישי לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתרין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. רבי שמעון שזורי אומר: פול המצרי שזרעו לזרע בתחלה, וכן פולין הנמלונין וכל פיוצא בהן שהשרישו לפני ראש השנה - מתעשרין לשעבר, ומתרין בשביעית. ואם לאו - אסורין בשביעית, ומתעשרין לשנה הבאה. אומר בן עזאי לפני רבי עקיבה משום רבי

יְהוֹשֻׁעַ: אַף מִשְׁהַשְּׂרִישׁוֹ. חֹזֵר רַבִּי עֲקִיבָה לְהִיטֵת שׁוֹנָה בְּדַבְרֵי
בֶּן עֲזַאי:

יא. אֵין מְלַקְטִין עֲשָׂבִים מִגַּבֵּי זָבֵל, אֲבָל מְלַקְטִין מִמֶּנּוּ קְשׁוּשׁוֹת.
נוֹתְנִין עָלָיו קֶשׁ אוֹ תִבְנֵן, בְּדֵי שְׂיִרְבָּה. נוֹתְנִין עָלָיו מִים, בְּדֵי
שְׂיִפְרָה. וְעוֹדְרִין אוֹתוֹ, בְּדֵי שְׂיִתְפַּח:

יב. אֵין מוֹסִיפִין לֹא עַל הַמְשַׁפְּלוֹת וְלֹא עַל הָאֲשָׁפוֹת; דְּבָרֵי רַבִּי
מֵאִיר. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר: מוֹסִיפִין עַל הַמְשַׁפְּלוֹת וְאֵין מוֹסִיפִין
עַל הָאֲשָׁפוֹת. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אַף עַל הָאֲשָׁפוֹת. וּבִלְבָד שְׁלֹא
יִפְחוֹת מִשְׁלֵשׁ אֲשָׁפְתוֹת לְבֵית סָאָה:

יג. הַמְדִיר אֶת שְׂדֵהוּ – עוֹשֶׂה סֶהַר¹⁰ לְבֵית סָאָתִים. נְתַמְלֵאת
– עוֹקֵר מִתּוֹךְ הַסֶּהַר, וְחוֹזֵר וְעוֹשֶׂה בֵּית הַסֶּהַר אַחֵר, וְעוֹשֶׂה
אֲשָׁפְתוֹת בְּתוֹךְ שְׂדֵהוּ בְּדֶרֶךְ הַמְּזוּבְּלִין. אָמַר רַבִּי יְהוּדָה: בְּמָה
דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שֶׁהִיתָה צֹאנֵנוּ מֵעֵטָת. אֲבָל אִם הִיתָה
צֹאנֵנוּ מְרֻבָּה, אֲפֹלוּ בֵּית כּוֹר אֲפֹלוּ בֵּית כּוֹרִים – מִתֵּר. רַבִּין

¹⁰ קָמַף מְהִיצָה.

שמעון בן גמליאל אומר: תוקע יתד באמצע, ומקיף לה ארבע סהרים מארבע רוחותיה:

יד. היתה כל שדהו בית סאתים – לא יעשה פלה סהר, אלא משיר הימנה מקצת מפני מראית העין; דברי רבי מאיר. רבי יוסי מתיר. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יחזור לראש; דברי רבי מאיר. וחכמים מתירין. עוקר מסהר זה ונותן לתוך סהר אחר, ובלבד שלא יהא בינו לחברו בית שמונה סאין; דברי רבי דוסתאי ברבי יהודה. רבי יוסי בן פיפר אומר משום רבי אליעזר: בית סאתים ובית סאתים – זה חולב וזה גוזז לתובה, ומכנים ומוציא בדרך עליה:

טו. בכל עושין סהרין: באבנים, ומחצלות, בקש, בקנים, ובקלחות, אפלו שלשה חבלים זה למעלה מזה וזה למעלה מזה, ובלבד שלא יהא בין חבל לחברו שלשה טפחים, כדי שיכנס הגדי:

טז. אין מדיירין לא בשבתות ולא בימים טובים ולא בחולו של מועד, אפלו בטובה. אם באו מאליהן – מתר. אין מסייעין

אוֹתָן, וְאֵין מִתֵּר לְהוֹשִׁיב שׁוֹמֵר וְלִנְעַר אֶת הַצֵּאֵן. אִם הָיוּ
מְדִירִין לְשִׁבְתוֹת, לְחֻדְשִׁים, וְלִשְׁנָיִם - מִתֵּר לְהוֹשִׁיב שׁוֹמֵר
וְלִנְעַר אֶת הַצֵּאֵן. רַבֵּי אֹמְרִים: מְדִירִין בְּשִׁבְתָּ - בְּמִזְכָּה. בְּיוֹם
טוֹב - בְּמִזְוָנוֹ. בְּחֹלוֹ שֶׁל מוֹעֵד - אֲפִלּוֹ נוֹטֵל שְׂכָרוֹ:

יוֹם חֲמִישִׁי, יֵאָבֵב

מִסְכַּת שְׁבִיעִית פֶּרֶק שְׁלִישִׁי

א. לֹא יִפְתַּח אָדָם מַחְצֵב בְּתַחֲלָה בְּתוֹךְ שְׁדָהּ, עַד שְׂיָהוּ שְׁלֹשׁ
מִרְבִּיזוֹת שָׁתֵן עַל שְׁלֹשׁ עַל רוּם שְׁלֹשׁ. אָמַר רַבֵּי יְהוּדָה:
בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׁמִתְכּוֹן לַעֲשׂוֹת שְׁדָה. אֲבָל בְּזִמְן
שְׂאִין מִתְכּוֹן לַעֲשׂוֹת שְׁדָה - אֲפִלּוֹ דְּבַר מַעֲטָ מִתֵּר. אָמַר רַבֵּן
שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל: בְּמָה דְּבָרִים אֲמוּרִים? בְּזִמְן שְׂאִין מִתְכּוֹן
לַעֲשׂוֹת שְׁדָה. אֲבָל בְּזִמְן שְׁמִתְכּוֹן לַעֲשׂוֹת שְׁדָה - אֲפִלּוֹ כֹּל
שְׂהוּא אֲסוּר:

ב. סלע שצף על גבי הארץ, ואיגד יוצא ממנה, אם יש בו פשעור הנה - מתר, ואם לאו - אסור. אבנים תושבות שהמתרשה מזעזעתו, אם יש בהן שתים של משוי שנים שנים - הרי אלו ינטלו. רבי נחמיה אומר: בונין מדרגות על גבי גאיות בערב שביעית, ובשביעית סומך להם עפר ונותנן על גבי גאיות:

ג. מסקלין דרף רשות הרבים; דברי רבי יהושע. רבי עקיבה אומר: בשם שאין לו רשות לקלקל - כך אין לו רשות לסקל. ואם סקל - יוציא לים או לנהר, או למקום המרשין. מסקלין מפני דרף היחיד, ומפני דרף הרבים, ומפני דרף תפסק, ועושין ספיהים שבראש גגות, ומקימין אותן, ואין חוששין, לא משום שביעית ולא משום עבודת הארץ:

ד. זיתי ערב שביעית שנכנסו לשביעית - מסקלין מקומן. ממלאין נקעין שתחתיהן עפר, ועושין עוגיות לגפנים מזו לזו. ולא עוד: אלא אף זיתי שביעית שיוצאים למוצאי שביעית - מתר לעשות בן:

ה. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: מְלַקֵּט אָדָם זֵיתִים מִתּוֹךְ שָׁלו, כְּדָרֶךְ שְׁמֻלְקֵט מִתּוֹךְ שָׁל חֵבְרו. אֵת הַגֶּם - הַגֶּם. חֲזְרוּ לְהִיּוֹת נוֹתְנֵינּוּ זֶה לָזֶה בְּטוֹבָה. הִתְקִינוּ: שִׁיהוּ מְבִיאִין מִן הַמְּצוּי וּמִן הַקָּרוֹב. וְהֵלֵב יוֹדַע, אִם לְעַקֵּל וְאִם לְעַקֵּלְקֻלוֹת. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: מְלַקֵּט אָדָם צְרוּרוֹת וְחֲרָסִין מִתּוֹךְ שָׁלו, כְּדָרֶךְ שְׁמֻלְקֵט מִתּוֹךְ שָׁל חֵבְרו. אֵת הַגֶּם - הַגֶּם. מִשְׁרְבוּ עוֹבְרֵי עֵבְרָה - חֲזְרוּ לְאִפּוֹר:

ו. שָׁדָה שְׁנַטְיָבָה - אֵין זוֹרְעִין אוֹתָהּ בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. אֵיזוֹ הִיא שָׁדָה שְׁנַטְיָבָה? כָּל זְמַן שְׁבַנִי אָדָם חוֹרְשִׁין חֶמֶשׁ וְהוּא חוֹרֵשׁ יֵשׁ, יֵשׁ וְהוּא חוֹרֵשׁ שְׁבַע. שְׁמַאי תִּזְקֵן אוֹמֵר: אֵלוֹ הִיתָה שְׁעָה פְּנוּיָה, גּוֹזְרֵנִי עֲלֶיהָ שְׁלֵא תִזְרַע. בֵּית דִּין שָׁל אַחֲרָיו גּוֹזְרוּ עֲלֶיהָ שְׁלֵא תִזְרַע:

ז. אֵין חוֹכְרִין גִּירִין מִיִּשְׂרָאֵל הַחֲשׂוֹד עַל הַשְּׁבִיעִית. אֲבָל לֹקְחִין הִימְנוּ שָׁדָה זְרוּעָה, שְׁלֵא גּוֹזְרוּ אֵלָא עַד מְקוֹם שֶׁהוּן יְכוּלִין לְזַרְע. תְּמַקְבֵּל שָׁדָה מִן הַנְּכָרִי - פּוֹסֵק עִמּוֹ עַל מְנַת שְׁהַנְּכָרִי זוֹרְעָה. הַנְּכָרִי וְהַפּוֹתִי שְׁחָרְשׁוּ - אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בֵּית הַפְּרָם, שְׁלֵא

גזרו אלא עד מקום שהן יכולין לגזור. אין מוגדלין בהמה דקה.
אבל מוגדלין בהמה גסה, שלא גזרו אלא גדר שיוכל לעמוד:

ח. הקוצץ קורה של שקמה - הרי זה לא יחליק ולא ידריג,
אלא מציץ כדי שתהא קיצתה שוה. רבי יהודה אומר: מקום
שנהגו לדרג - יחליק. לחליק - ידריג. הרי זה מגביה טפח
וקוצץ טפח. וכן היה רבי יהודה אומר: הלוקח בתולה של
שקמה מחברו, בשאר שני שבוע - הרי זה מגביה עשרה
טפחים וקוצץ. נמצאת אומר: שלש בתולות הן: בתולת אדם.
בתולת אדמה. בתולת אילן. בתולת אדם - כל שלא נבעלה
מימיה. בתולת אדמה - כל שלא נעבדה מימיה. רבן שמעון
בן גמליאל אומר: כל שאין בה חרם. בתולת אילן - כל שלא
נקצצה מימיה:

ט. אין עוקרין גדר שבין שתי שדות, אחד גדר של עצים, ואחד
גדר של אבנים. בפה דברים אמורים? בזמן שמתבון לעשות
שדה. אבל עצים - מתר. המשרש עקר חרוב ומדן שקמה,
לעצים - מתר, ולשדה - אסור:

י. מִחֲפָרִיּוֹת שְׁנוּטֵל מִהֶן אֵילָן¹¹ – הָרִי זֶה לֹא יִכְסֶם בְּעֶפְרָא. אָבֵל מִכֶּסֶם בְּאֲבָנִים אוֹ בְּקֶשֶׁשׁ. הַקּוֹצִץ בְּקָנִים – הָרִי זֶה מִגְּבִיַּת טַפַּח וְקוֹצִץ. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מָקוֹם שֶׁנִּהְיֶה לְקוֹץ – יַחְתֹּךְ. לַחֲתוֹךְ – יְקוֹץ. הָרִי זֶה מִגְּבִיַּת טַפַּח וְקוֹצִץ:

יא. אֵין מִדְּלִין אֵת הַקָּנִים בְּחִיצוֹת הַקָּנִים, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְלֹאכְתָּן. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל מַתִּיר. וְכֵן הָיָה רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: מִתֵּר אָדָם לִיטַע אֵילָן סָרֵק כְּדֵי לַעֲשׂוֹת סִיג:

יב. בְּשָׁבִיעִית – אֵין מְלַמְּדִין אֵת הַפֶּרֶה אֲלֹא בַחֲלִילת¹² בְּלֶבֶד. רֶבֶן שְׁמַעוֹן בֶּן גַּמְלִיאֵל אוֹמֵר: אִם בְּתוֹךְ שְׂדֵה חֶבְרוֹ מִתֵּר, וּבְלֶבֶד שְׂלֹא יִסְמֹךְ לָהּ מַעֲנָה. אָבִיא שְׂאוּל אוֹמֵר: מִגִּידֵר בְּחֶרְשִׁין, וְגוֹמְמִין מַעֵם הָאָרֶץ, וּבְלֶבֶד שְׂלֹא יְקוֹץ בְּקוֹרְדוֹם:

יג. פְּגִין שֶׁל עָרֵב שְׁבִיעִית – אֵין חוֹלְקִין אוֹתָן בְּשָׁבִיעִית, מִפְּנֵי שֶׁהִיא מְלֹאכְתָּן. וּבְסִיפּוֹת – מִתֵּר. בְּקָר וּבְכַפְנָיוֹת – מִתֵּר.

¹¹ ב'מנחת בכורים' הביא גרסת הגר"א: מחפיריות שנוטל מהאילן.

¹² מקום חול שאי אפשר לזרע שם.

מאימתי אדם רשאי לקוץ את האילן בשאר שני שבוע?
משׁיבא לעונת הפעשרות:

יד. אין מוכרין שדה אילן לחשוד על השביעית, אלא אם בן
פוסק עמו על מנת שאין לו באילן. וכן לא ימסר בשאר שני
שבוע למי שחשוד על הפעשרות. רבי שמעון מתיר, מפני
שהוא אומר לו: 'אני מכרתי את שלי, צא ותבע את שלך':

יום שישי, יב אב

מסכת שביעית פרק רביעי

א. רבי יהודה אומר: הפרסאות - שביעית שלהן מוצאי
שביעית, שהן עושין לשתי שנים. אומר לו: הרי הן אצלקך
בטבריא ואינן עושות אלא בנות שנתן. הטומן את הלוח
בשביעית, רבי אומר: דרך ארץ טמנו בעציץ כדי שלא יצמה.

אף על פי שאין ראיה לדבר – זכר לדבר, שנאמר (רמיה לב, יד):
”ונתתם בכלי חרש למען יעמדו ימים רבים”:

ב. הלואי שעברה עליו שביעית, רבי אליעזר אומר: אם שנה שלש שנים – נותן לעניים רביע. אם שנה שתי שנים – נותן לעניים שלישי. שנה אחת – נותן לעניים מחצה. מאימתי מתר אדם לקח הלואי במוצאי שביעית מכל מקום? רבי יהודה אומר: מיד. אומר רבי יהודה: מעשה וחינו בועין פושי, וחינו אוכלין לוף במוצאי החג של שביעית, על פי רבי טרפון. אומר לו רבי יוסי: משם ראיה? עמכם הייתי, ומוצאי פסח היה:

ג. אין מוכרין פרות שביעית לחשוד על השביעית. אחד זרעים הנאכלין, ואחד זרעים שאינן נאכלין. בית שמאי אומרים: לא ימכר לו שדה בשביעית, ובית הלל מתירין:

ד. ואיזו היא ארץ ישראל? מנהר¹³ דרומה של כזיב ואילך עד כזיב. סמוך¹⁴ לעמון ומואב, ארץ מצרים – שתי ארצות הן, או

¹³ צריף לומר: 'מצד דרומה' (תקדי דוד).

¹⁴ יש גורסים: 'סימן'.

נֶאֱכַל וְנֶעֱבַד, או לא נֶאֱכַל ולא נֶעֱבַד. עִירוֹת אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל
הַסְּמוּכוֹת לְסִפְרָא – מוֹשִׁיבֵינָן עֲלֵיהֶן שׁוֹמְרֵי, כְּדֵי שֶׁלֹּא יִפּוּצוּ
נְכָרִים, וְיִבּוּזוּ פְּרוֹת שְׁבִיעִית:

ה. עִירוֹת הַמִּתְּרוֹת בְּתַחוּם בֵּיתוֹ¹⁵ וְנֶאֱסְרוּ: – כְּגוֹן צִיר, וְצִייר,
וְנִשְׁמִי, וְזִיזִיּוֹן, וְיִגְרֵי טָב, וְדָגָב, חוֹרְבָתָא, וּבְרַכָּה דְּבֵית חֲרָב.
עִירוֹת הָאֵסוּרוֹת בְּתַחוּם צוּרָא: שְׁנִיָּן, וְכַצַּת, וְפּוּמָא צִיבָא,
וְחֲנִיתָא עִלִּיתָא, וְחֲנִיתָא אֲרַעִיתָא דְאֲשְׁמִיעָא, וּבֵית מְזִיל
כְּרִיא, וְעַמֶּק מְזִיל. עִירוֹת שְׁחִיבוֹת בְּמַעֲשְׂרוֹת בְּתַחוּם:
צִיצִיתָהּ, וְעִינֵישַׁתָּ, וְעִין תַּרְעָא, וְרוּמְבְּרָד, עִין יַעֲרִים, וְכַפֵּר
יַעֲרִים, דְּכַב, חֲצִפְיָא, וְכַפֵּר צָמַח. רַבִּי הִתִּיר כְּפַר צָמַח. תַּחוּם
אֶרֶץ יִשְׂרָאֵל: פְּרֻשַׁת אֶשְׁקִלוֹן, וְאוֹמֵר, מִגְּדֵל, שְׂרֵשִׁינָה, יְדוּר,
וְשׁוּרָא דְקִיסְרָא, שׁוּרָא דְעַבּוּ, וְרִישׁ מִיָּא דְגַעְתִּין, וְזַעְתִּין,
גְּרָמָא, וְכַבְרָתָא, וְכֻזְנִיתָא, וְקַצְטְרֵי דְגַלְלֵהָ, וְקוּשְׁעֵאִיא דְרֵאֲתִין,
וּמְלֵתָא דְכוּר, וְטַרְיֵי רַבְתָּא, וְתַפְנִיתָא, וְסַנְפְתָהּ, וְסוּדְרָתָתָא,
דִּיתָר, וּמְמַצִּיא דְגַתָּא, וּמְדַפָּה וְטַרְחֻשָּׁה, וְנַחְלָה דִּיפְצָאֵל,

¹⁵ יש גורסים: עי' (אור הגנוז).

וְעוֹלָשָׁתָא, וְאוֹלָם רַבְתָּא, וּמְגִד¹⁶ חָרוֹב, וְרַקְנָתָא דְעִיּוֹן, וּמִישָׂא,
וְתַקְרָא בְרַבָּא סִינְגוּרָא, וְתַרְנַנְגְלָא עֵיילִיא דְקַסְרִין, וְקַנְתָּ, וְרַפְּהָ,
וְטַרְכְתָא דְמַתְחַת לְבַצְרַת, וְיַגְר שְׁהַדוּתָא, וְנַמְרִים, מְלַח דְחַרְרַי,
וְיַבְקָא, וְחֶשְׁבוֹן, וְנַהֲלָא, וְרַפְּהָ, וְהוֹנְדָא, וְעַמּוֹן וּמוֹאָב, וְרַקִּים גְּאָה,
וְנַגְנִיָּה דְאַשְׁקֵלוֹן, וְדַרְדָּר הַגְּדוּלָּה הַחֹלְכַת לַמְדַּבֵּר:

ו. מודה רבי עקיבה: שאין זורעין, ואין חורשין, ואין מנבשין
בסוריא, לפי שאין פיוצא בהן. הנותר בארץ, שכל פיוצא בו
מתר בארץ – עושין אותו בסוריא. אין עושין אותו במחבר
בקרקע בסוריא. אבל עוקרין ואוגד על ידיהן. ובלבד שלא יהא
הוא מלקט, והן אוגדין על ידיו. בוצרין ודורף על ידיהן. מוסקין
ואוטם על ידיהן. בפה דברים אומרים? במוציא פרות לחברו
מתוך ביתו, או ששלח לו חברו פרות. אבל הלוקח לו מן השוק
– הרי זה מתר, מלקט ביד ואינו חושש:

ז. בצלים שנכנסו מערב שביעית לשביעית, או שיצאו
משביעית למוצאי שביעית, אם עשו פיוצא בהן – מתרין, ואם

¹⁶ בירושלמי: זמגדל.

לָאוּ – אָסוּרִין. אָמַר רַבִּי יוֹסִי: מַעֲשֵׂה שְׁזָרְעוּ כָּרֶם גָּדוֹל בְּצִלִּים
 בְּצִיפּוּרֵי לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית. וְרַעוּהוּ שְׁעוּרִין, וְהָיוּ פּוֹעֲלִין יוֹרְדִין
 וּמִנְבָּשִׁין בְּתוֹכּוֹ וּמְבִיאִין יָרֵק בְּתוֹךְ קַפּוֹתֵיהֶן. וּבֹא מַעֲשֵׂה לְפָנָי
 רַבִּי יוֹחָנָן בֶּן נוּרִי, וְאָמַר: אִם עָשׂוּ פִּיּוּצָא בְּהֵן – מִתְרִין, וְאִם
 לָאוּ – אָסוּרִין:

ח. אוֹכְלִין עָלֵי יָרֵק, מִן הָאֶפֶל עַל הַכֶּבֶד, מִן הַרְחוֹק עַל
 הַקְּרוֹב. הִתֵּר מְקוֹם אֶחָד – הִתְרוּ כָּל הַמְּקוֹמוֹת. חֶלּוֹף וְהַשּׁוֹם
 וְהַבְּצָלִים, הִתְרוּ יְבֵשִׁים – הִתְרוּ לְחִין. לֹא הִתְרוּ יְבֵשִׁים עַד
 שֶׁתִּגַּיעַ הַגֶּרֶן. אֵין מִינּוּ מִתִּיר אֶת שְׂאֵין מִינּוּ, וְאֵין מִתִּירִין אֶת
 מִינּוּ אֶלָּא עַל פִּי חֶכֶם, וְכֵלֶן לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית – חִיבוֹת
 בְּמַעֲשָׂרוֹת:

ט. יָרֵק שְׁנִמְעוּ בְּעֶרֶב רֵאשׁ הַשָּׁנָה שֶׁל שְׁבִיעִית – הָרִי זֶה לֹא
 יטוֹל מִמֶּנּוּ בְּשִׁבְעִית עַד שֶׁיִּרְבֶּה חֲדָשׁ. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר
 אָמַר: נוֹטֵל הַיִּמְנוּ שְׁלוֹ, וּמְכַנִּים לְתוֹךְ בֵּיתוֹ, אֵף עַל פִּי שְׂאֵין
 פִּיּוּצָא בְּהֵן גְּמַכֵּר בְּשׁוֹק:

י. בְּרֵאשׁוֹנָה הָיוּ אוֹמְרִים: אֵין בּוֹבְשִׁין וְאֵין מִיבְשִׁין יִבְשֶׁת וּכְבֻשֶׁת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. אֵין מְבִיאֵין יְרֻקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. רְבוּתֵינוּ הִתִּירוּ שִׁיהוּ מְבִיאֵין יְרֻקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. וּכְשֶׁם שֶׁמְבִיאֵין יְרֻקוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ – כִּן מְבִיאֵין תְּבוּאָה וְקַטְנֵיּוֹת מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ. רַבִּי וּבֵית דִּינּוֹ הִתִּירוּ לְקַח יָרֵק בְּמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית מִיָּד:

יא. פְּרוֹת שְׁבִיעִית שָׁבְאוּ לְאֶרֶץ – אֵין מוֹכְרִין אוֹתָם, לֹא בַּמֶּדֶה, וְלֹא בַּמִּשְׁקָל, וְלֹא בַּמִּנְיָן, אֶלֶּא הֲרִי הֵן בְּפְרוֹת הָאֶרֶץ:

יב. מְבִיאֵין שַׁחֲלִים וְקְרוֹסְטָמְלִין מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ, אֲבָל לֹא מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ לְעִשׂוֹתָן בְּאֶרֶץ. אֵין מְבִיאֵין עֲנָבִים מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ, וְדוֹרְכִין אוֹתָן בְּאֶרֶץ. וְלֹא זֵיתִים מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ, וְעוֹטְנֵין אוֹתָן בְּאֶרֶץ. וְלֹא הוּצְנֵי פֶשֶׁתָן מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ, וְשׁוֹרִין אוֹתָן בְּאֶרֶץ. מְבִיאֵין גְּרוֹגְרוֹת וְצִמּוּקִין מַחוּצָה לְאֶרֶץ, אֲבָל לֹא מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְאֶרֶץ לְעִשׂוֹתָן בְּאֶרֶץ. רַבִּי הִתִּיר, שִׁיהוּ מְבִיאֵין אוֹתוֹ מַחוּצָה לְאֶרֶץ לְעִשׂוֹתָן בְּאֶרֶץ:

יג. כל אילן שחננטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - הרי הן לשעבר. לאחר חמשה עשר בשבט - הרי הן לעתיד לבא. רבי נחמיה אומר: בפה דברים אמורים? באילן שעושה שתי ברכות בשנה, אבל אילן שאינו עושה אלא ברך אחת, כגון: הותים והתמרים והחרובין, אף על פי שחננטו פרותיו קדם חמשה עשר בשבט - באלו לא חננטו אלא לאחר חמשה עשר בשבט:

יד. רבי שמעון אומר: מהוצאת עלין עד הפגים - חמשים יום. מן הפגים ועד שיהיו נובלות - חמשים יום. ומשהן נובלות עד התאנים - חמשים יום. רבי אומר: בלן - ארבעים ארבעים יום. ובלן קדם הזמן הזה - הרי הן לשעבר. לאחר הזמן הזה - הרי הן לעתיד לבא:

טו. מעשה ברבי עקיבה שלקט אתרוג באחד בשבט, ונהג בו כדברי בית שמאי וכדברי בית הלל. רבי יוסי ברבי יהודה אומר: כדברי רבן גמליאל וכדברי רבי אליעזר. אבטולמום ברבי יוסי העיד משום חמשה זקנים: שאתרוג - פשעת

לְקִיטַתוֹ לְמַעֲשֵׂר. וְרִבּוֹתֵינוּ נִמְנָנוּ עָלָיו בְּאוֹשָׁא: שְׁאֵתְרוֹג –
בְּשַׁעַת לְקִיטַתוֹ לְמַעֲשֵׂר וּלְבַעוֹר:

טז. רַבִּי שְׁמַעוֹן אוֹמֵר: אֶתְרוֹג שְׁזַנְכָנָם מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית
לְשְׁבִיעִית, אוֹ שְׁיִצְא מִשְׁבִּיעִית לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית – פֶּטוּר מִן
הַמַּעֲשְׂרוֹת, וּפֶטוּר מִן הַבַּעוֹר. שְׂאִין לֶף דָּבָר שְׁחֵיב בְּמַעֲשְׂרוֹת,
אֵלֶּא דָּבָר שְׁגִדֵּל בְּחוּבָה וְנִלְקַט בְּחוּבָה. אִין לֶף דָּבָר שְׁחֵיב
בְּבַעוֹר, אֵלֶּא דָּבָר שְׁגִדֵּל בְּשְׁבִיעִית וְנִלְקַט בְּשְׁבִיעִית:

יום שבת, יג אב

מסכת שביעית פרק חמישי

א. פְּרוֹת שְׁבִיעִית שְׁיִצְאוּ לְחוּצָה לְאֶרֶץ – מִבְּעָרֵן בְּמִקוֹמוֹ;
דְּבָרֵי רַבִּי. רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֶלְעָזָר אוֹמֵר: מִבֵּיאַן לְאֶרֶץ וּמוֹכְרֵן
בְּאֶרֶץ, שְׁנַאָמֵר (ויקרא כה, ז): "בְּאֶרְצָךָ תַּהְיֶיהָ כָּל תְּבוּאָתָהּ
לְאֶכְל":

ב. אין מביאין תרומה מחוצה לארץ לארץ. אמר רבן שמעון בן גמליאל: אני ראיתי את שמעון בן פהנא שהיה שותה יין של תרומה בעבו, ואמר: זה בידי מקלקליא, וגזרו עליו שישתהו בספינה:

ג. עלה תמכה, וחרחבינה, עלי ורד, ועלי מלת - יש להן שביעית, ולדמיהן שביעית, ויש להן בעור, ולדמיהן בעור. עקר המלפפים, עקר ורד, ועקר מלת - אין להן שביעית, ולא לדמיהן שביעית, אין להם בעור, ולא לדמיהן בעור. רבי מאיר אומר: דמיהן מתבערין בראש השנה. אמרו לו: להם - אין בעור, קל וחמר לדמיהן! אמר להם: מחמיר אני בדמים יותר מן העקר. שמן של שביעית - מדליקין בו. מכרו ולקח בו שמן אחר - אין מדליקין בו:

ד. הלשישות, והלביצין, והלוענין, והבורית, והאהל - יש להן שביעית, ולדמיהן שביעית. יש להן בעור, ולדמיהן בעור. עקר חרוב, ועקר האונה, ועלי האוג, ותפרחבילה, והארן - אין להם

בעור, ולא לדמיון בעור. דין אוצר וזרע אסמים שגזרעים
בשביעית – קדשת שביעית חלה עליהן:

ה. הצבעין והפטמין – לוקחין מרסן מכל מקום ואין נמנעין.
אין מוכרין אותה מחרוזות מחרוזות, אבל מוכרין אותן איכרין
איכרין על גבי מטות:

ו. לא יהא מביא פלבים פופרין, וחדלות הסנאי, וחתולין,
וקפוד – למכרן לנכרי ולהשכיר עליהן. אבל מוריס, וגבינת
בית אונייקי¹⁷, והפת והשמן – שהן מתר – למוכרן לנכרי
ולשכב עליהן:

ז. לא יהא לוקט ירקות שדה ומוכר בשוק. אבל הוא לוקט וכנו
מוכר על ידו. רבי שמעון בן אלעזר אומר: אף ישכר פועלים
ויכנים לתוך ביתו:

¹⁷ – ישם כפר שרבי עגלים הנמצאים שם קרבים לעבודה זרה (רבי עובדיה מברטנורא
עבודה זרה ב, ד).

ח. לקח הכבוד לְמוֹשֶׁתָּה בָּנוּ אוֹ לְרַגְלִי, וְלֹא צָרִיךְ לוֹ - מִתָּר לְמוֹכְרוֹ. רַבִּי אֹמֵר: אֹמֵר אֲנִי, שֶׁלֹּא יִמְכַר אֶלָּא בְדַמְיוֹ. לִזְלָבִי הֵאֱלָה, וְהַבְטָנָה, וְהֶאֱטָדִים, וְהֶאֱדָל. רַבִּי מֵאִיר אֹמֵר: לְעֵלִים עִם הַלּוֹלָבִין - אֵין בְּעוֹר. וְחֻכְמִים אֹמְרִים: לִזְלָבִין עִם הָעֵלִין - יֵשׁ בְּעוֹר. רַבִּי שְׁמַעוֹן אֹמֵר: לְלִזְלָבִין - אֵין בְּעוֹר, אֲבָל לְעֵלִים - יֵשׁ בְּעוֹר מִפְּנֵי שֶׁנִּשְׂרָוּ מֵאֲבִיהֶן. וְכֵלֵן שֶׁנִּכְנְסוּ מֵעֶרֶב שְׁבִיעִית לְשְׁבִיעִית, אוֹ שֶׁיֵּצְאוּ מִשְׁבִּיעִית לְמוֹצָאֵי שְׁבִיעִית - נִדְוָנִין בְּאֵילָן, חוּץ מִן הָאֲדָל - שֶׁנִּדְוָן בְּיָרֵק. הָעֵיד רַבִּי יוֹסִי בֶּן יִדְעִיָּה חִבְּשָׁם לְפָנָי רַבִּי עֲקִיבָה מִשׁוּם רַבִּי טַרְפוֹן: שֶׁיֵּשׁ לְקַטֵּף - שְׁבִיעִית. עֲלֵי זֵיתִים וְעֲלֵי קַנִּים וְעֲלֵי תְרוּבִין - אֵין לָהֶן בְּעוֹר, לְפִי שֶׁאֵין בָּלִין:

ט. תִּוְרַד חֲדָשׁ שֶׁכָּבְשׂוּ בְשֶׁמֶן יֵשֶׁן - יִלְקַט אֶת תִּוְרַד וְהִשְׁמֵן מִתָּר. יֵשֶׁן בְּחֲדָשׁ - תֵּיב בְּבְעוֹר. הַחֲרוּבִין חֲדָשִׁין שֶׁכָּבְשֵׁן בֵּינֵן יֵשֶׁן - יִלְקַט אֶת הַחֲרוּבִין וְתִינֵן מִתָּר. יֵשֶׁנִּין בְּחֲדָשׁ - תֵּיבִין בְּבְעוֹר:

י. רבי אליעזר אומר: חבילי אזור, והפאה, והקורנית שהכניסו לעצים – אין מסיקין בהן. למאכל בהמה – אין מסיקין בהן. רבי שמעון אומר: אף קלחין של בית השלחין שייבשו – אסורין בהנאה:

יא. חציר וירקות שדה שלקטן להטין בהן¹⁸ – אין רשאי להטין בהן. למאכל בהמה – אין רשאי להטין בהן. עידית שלקטה למאכל בהמה – הרי זה צריך לבער. נתנה תחת הפר – הרי היא במבערת. תבן של שביעית – אין נותנין אותו לתוך הפר ולא לתוך הטיט. אם נתנהו אחרים – הרי הוא במבער:

יב. תנור שהסיקו בתבן ובקש של שביעית – יוצן. מוכרין אוכלי אדם ואוכלי בהמה – לקח בהן אכל אדם. ואין מוכרין אוכלי בהמה – לקח בהן אוכלי בהמה, ואין צריך לומר: אוכלי אדם – לקח בהן אוכלי בהמה:

¹⁸ ב'חסידי דוד' גרס לפי הירושלמי: 'חציר וירקות שדה שלקטן להטין בהם – רשאי להטין בהם. למאכל אדם – אסור להטין בהם'.

יג. פרות שביעית - אין מאכילין אותן לבהמה, ולחיה ולעופות. אם הלכה בהמה מאליה לתחת תאנה ואוכלת בתאנים, לתוך חרוב ואוכלת בחרובין - אין מחיבין אותה לתחזירה, משום שנאמר (ויקרא כה, ז): "ולבתימך ולחיה אשר בארצך תחיה כל תבואתה לאכל":

יד. מאכילין את אכסניא פרות שביעית. ואין מאכילין, לא את הנכרי ולא את השכיר פרות שביעית. ואם היה שכיר שבת, שכיר חדש, שכיר שנה, שכיר שבוע, או שקצצו מזונותיו עליו - מאכילין אותו פרות שביעית:

טו. אין בית דין פוסקין לאשה פרות שביעית. אבל נזונית היא משל בעלה. ספיהין של שביעית - אין תולשין אותן ביד. אבל חורש בדרך. ובהמה - רועה בדרך:

